

Aanleiding:

Vaak spreken ouders en kinderen uit dat er op school gepest wordt. En dat de school er niets aan doet. In werkelijkheid liggen de feiten en omstandigheden complexer en genuanceerder dan wordt voorgespiegeld.

Van belang is het dat het beleid rond pesten en gepest worden op school duidelijk komt te liggen. Dit beleidsstuk omschrijft het te volgen protocol bij pestgedrag van leerlingen. 2 Inhoudsopgave:

Inhoudsopgave

	Pag:
A. Doelstelling van het protocol	3
B. Wat verstaan we onder pesten	4
C. Signalen. Hoe kun je pesten herkennen	6
D. Activiteiten in het kader van preventie	7
E. Als er toch gepest wordt	8
• gesprek met de gepeste leerling	8
• gesprek met de pester	8
• gesprek met de groep	8
• dossier aanleggen	8
F. Als het pesten door blijft gaan	10
• het gepeste kind	10
- vertrouwen winnen	10
- inwinnen van informatie	10
- het maken van afspraken	11
• de pester	11
• de meelopers	12
• de leerkracht	12
• de ouders	12
G. De sancties	14
H. Gedragsregels	15
I. De posters	16

A. Doelstelling van het protocol

We willen streven naar een pestvrije school. We vinden dat we er alles aan moeten doen om kinderen die een groot deel van hun tijd op onze school doorbrengen, een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen.

Het protocol wordt ter hand genomen, indien er sprake is (of vermoedens zijn van) pestgedrag.

Gekoppeld aan dit pestprotocol vinden we het belangrijk dat we (maandelijks) stil staan bij gedragsregels, waarden en normen. We gebruiken hiervoor de posters met de gedragsregels (zie achterin dit protocol). Kringgesprekken, toneelstukjes e.d. kunnen hiervoor goede didactische hulpmiddelen zijn.

B. Wat verstaan we onder pesten?

Er bestaat soms verwarring tussen de begrippen **pesten** en **plagen**.

Ieder kind plaagt wel eens of wordt geplaagd.

Plagen is volgens Van Dale iemand voor de grap proberen boos te maken.

Hier hoort dus een dosis humor bij. Het is om te lachen, degene die geplaagd wordt vindt het ook leuk. Al lacht hij of zij misschien als een boer die kiespijn heeft. Er wordt de draak mee gestoken met een eigenschap van de geplaagde, zonder dat de gehele persoon wordt afgewezen.

Pesten gaat echter verder dan plagen!

Pesten heeft een aantal duidelijke kenmerken:

- **Pesten is een ongelijke strijd.**
Er is altijd sprake van een eenling tegenover een groep of tegenover iemand die verbaal of fysiek sterker is. Vanwege de ongelijke strijd is het moeilijk voor het slachtoffer om zich te verdedigen.
- **Er is sprake van een zondebok.**
Het slachtoffer wordt –door een groep- gekozen. Het kind is voortdurend het slachtoffer van pesterijen, zelfs zonder dat daar een directe reden voor is.
- **Pesten is agressief.**
Het pesten is erop gericht om psychisch of fysiek te kwetsen.
- **Pesten is schadelijk.**

De slachtoffers lopen duidelijke fysieke en/of psychische schade op. Ze verliezen hun gevoel voor eigenwaarde en het vertrouwen in hun omgeving en andere mensen. Deze schade blijft voelbaar ver in de volwassenheid en soms een heel leven lang.

Je kunt pesten als volgt omschrijven:

“Pesten is het langdurig uitoefenen van fysieke en/of psychische mishandeling door een kind of een groep kinderen van een ander kind, meestal een klasgenoot die niet (meer) in staat is zichzelf te verdedigen”. Van Dale omschrijft pesten als iemand kwellen, treiteren. Ook woorden als jennen, koeioneren, judassen en negeren staan erbij.

Plagen	Pesten
Gebeurt onbezonnen of spontaan	Gebeurt met opzet: de pestkop weet vooraf wie hij of zij zal pesten, op welke manier en wanneer.
Heeft geen kwade bijbedoelingen.	Wil iemand bewust kwetsen of kleineren.
Duurt niet lang, gebeurt niet vaak en is onregelmatig.	Kan lang blijven duren, gebeurt meer dan eens, is systematisch. Houdt niet vanzelf op na een poosje.
Speelt zich af tussen "gelijken".	De strijd is ongelijk: de pestkop heeft altijd de bovenhand: De pestkop voelt zich zo machtig als het slachtoffer zich machteloos voelt.
Is meestal te verdragen of zelfs plezierig, maar het kan ook kwetsend of agressief zijn.	De pestkop heeft geen positieve bedoelingen wil pijn doen, vernielen of kwetsend.
Meestal één tegen één.	Meestal een groep (pestkop, meelopers en supporters) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
De rollen liggen niet vast: nu eens plaagt de ene, dan de andere.	Heeft een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde, de slachtoffers ook. Als de slachtoffers wegvallen, kan de pestkop wel op zoek gaan naar een ander slachtoffer.
De pijn, lichamelijk of geestelijk, is draaglijk en van korte duur. Soms wordt ze als prettig ervaren (plagen is kusjes vragen!).	Als er niet op tijd wordt ingegrepen, kunnen de lichamelijk en geestelijke gevolgen ingrijpend zijn en lang nawerken.
De relaties worden na het plagen meteen hervat.	Het is niet makkelijk om na het pesten een evenwichtige relatie te vinden; het herstel gaat moeilijk en traag.
Het geplaagde kind blijft een volwaardig lid van de groep.	Het gepeste kind is geïsoleerd, voelt zich eenzaam en voelt dat het niet meer bij de groep hoort.
De groep lijdt niet onder plagerijen of vindt nadien meteen haar draai terug.	De groep lijdt onder een dreigend, onveilig gevoel. Iedereen is angstig, de kinderen vertrouwen elkaar niet meer, ze zijn niet erg open of spontaan er zijn weinig echte vriendjes in de groep.

C. Signalen

Hoe kun je pesten herkennen?

- Vaak alleen staan in de pauze.
- Tijdens de pauze bij de leerkracht gaan staan.
- Niet mee mogen doen omdat het spel (toevallig) al begonnen is.
- Een kind dat genegeerd wordt.
- Vaak alleen met jongere kinderen spelen.
- Niet naar buiten willen op school.
- Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als het betreffende kind een idee oppert, terwijl dat idee wel geaccepteerd zou zijn van een ander kind.
- Veel geroddel in de groep.
- Kinderen vinden alles stom van betreffende kind.
- Een kind dat uitgescholden en/of uitgelachen wordt vanwege het anders zijn (kleding, uiterlijk of gedrag).
- Een kind dat door een groepje kinderen zonder reden uitgescholden en/of in elkaar geslagen wordt.
- Een kind dat (na school) bedreigd wordt.
- Als andere kinderen negatiever reageren op een fout van dit kind in vergelijking met een fout van een ander kind.
- Het kind wil niet meer naar school en geeft aan zich ziek te voelen (geruime tijd). • Het kind is gauw boos of prikkelbaar.
- Het kind wil niet meer buitenspelen.
- Niemand wil naast het kind zitten, lopen, geen hand geven.

D. activiteiten in het kader van preventie.

Een positief leer- en leefklimaat geeft meer binding met de school, waardoor gewelddadig gedrag sterk afneemt.

Hoe werken we daar in de klas aan?

- De manier waarop we , buiten het specifiek lesgeven, met de kinderen omgaan. Maak "Leefstijl" tot jouw leefstijl!
- De manier waarop we de kinderen bij de les betrekken, hen aanmoedigen, helpen, corrigeren, het gevoel geven dat ze fouten mogen maken.
- De manier waarop we rekening houden met verschillen tussen kinderen. Met het zoeken naar vormen van adaptief onderwijs scheppen we de voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waarin elk kind tot zijn recht komt.
- De manier waarop we regels en omgangsvormen afspreken.
- De manier waarop we omgaan met de lessen sociaal-emotionele ontwikkeling (methode Leefstijl voor de groepen 1 t/m 8).

E. Als er toch gepest wordt ...

Als daadwerkelijk gezien wordt dat er gepest wordt of door onderzoek bij vermoeden dit bevestigd wordt, gaan we over tot aanpakken!

1. gesprek met gepeste leerling.

De gepeste leerling geven we ondersteuning, delen de zorg, nemen we serieus en zeggen we toe dat we actie gaan ondernemen.

Als de leerkracht ziet dat een kind wordt gepest neemt hij duidelijk stelling. Geen stelling nemen betekent immers : "ga maar door". Het gepeste kind heeft vaak het gevoel dat het er alleen voor staat. Bovendien kan het gepeste kind het gevoel krijgen dat hij de pesterijen over zichzelf afroept; kortom dat hij er eigenlijk medeschuldig aan is. Dit geeft aan dat het heel belangrijk is dat het kind het gevoel krijgt dat er mensen zijn die het voor hem opnemen. De opmerkelijke leerkracht moet dus onvoorwaardelijk stelling nemen tegen de pesters. De pesters moeten het gevoel krijgen dat hun gedrag niet geaccepteerd wordt en het gepeste kind moet het gevoel krijgen dat het beschermd wordt tegen de pesters. Een goede methode is om te observeren en een moment van pesten uit te kiezen om duidelijk stelling te nemen.

Andere collega's kun je inlichten, zodat iedereen alert is. Waak ervoor om niet iedereen alleen op dat kind te laten letten. In de meeste gevallen is het stelling nemen voldoende om het pesten te laten stoppen. Dit vraagt van de leerkracht wel dat ze zicht hebben op de omvang van het probleem, kennis nemen van de gevolgen van het probleem voor het slachtoffer, maar bovenal invoelend vermogen bevatten.

2. gesprek met de pester

De groepsleerkracht voert een gesprek met de pester.

Vragen/aandachtspunten kunnen zijn:

- dat pesten ongewenst gedrag is dat niet bij de normale gedragsregels hoort.
- het feit dat de school en de leerkracht het pesten afkeuren
- kan de pester zich verplaatsen in de ander?
- hoe zou hij zich voelen als hij in de schoenen van de gepeste stond?
- pesten moet gemeld worden bij een leerkracht
- welk probleem ligt ten grondslag aan het feit dat de pester iemand anders dit aandoet?

3. gesprek met de groep.

De groepsleerkracht voert een gesprek met de groep over pesten in het algemeen. Het is belangrijk dat de kinderen doordrongen zijn van:

- dat pesten ongewenst gedrag is dat niet bij de normale gedragsregels hoort.
- het feit dat de school en de leerkracht het pesten afkeuren
- de groep (zwijgende) kinderen een signaleringsfunctie heeft
- het pesten gemeld kan worden bij de groepsleerkracht of andere leerkrachten
- de groep andere kinderen op het pesten kan aanspreken
- er kinderen in een groep zijn die door hun zwijgen meewerken aan het pesten (als je er niets van zegt, vind je het goed)
- dat de kinderen die meedoen met de pester een andere keus hebben.

4. dossier aanleggen.

De leerkracht legt een dossier aan; dit bevat de gegevens betreffende de situatie en het verloop ervan. Het wordt aangevuld met meldingen van andere leerkrachten. De ouders/verzorgers van gepeste kinderen worden op de hoogte gebracht van de feiten. Liefst eerst mondeling en daarna in een verslag vastleggen.

**Het pesten kan nu stoppen.
We blijven het in de gaten houden.
Het kan echter ook zijn dat het pesten doorgaat.**

F. als het pesten door blijft gaan !!

Dan gaan we activiteiten ondernemen waarbij alle 5 betrokken partijen aandacht krijgen:

1. het gepeste kind
2. de pester
3. de meelopers.
4. de leerkracht.
5. de ouders.

1. het gepeste kind

A. Vertrouwen winnen.

Het gepeste kind heeft vaak een negatief zelfbeeld. Zijn zelfvertrouwen is aangetast. Bovendien gelooft hij dat hij het pesten niet zelf kan stoppen. Soms voelt hij zich er zelf schuldig aan. Het kan zelfs voorkomen dat het vertrouwen in de groepsleerkracht ook weg is: de groepsleerkracht heeft het immers lange tijd niet opgemerkt. Het vertrouwen van het gepeste kind moet gewonnen worden.

Richtlijnen voor een gesprek zijn:

- laat het kind zijn eigen verhaal vertellen.
- vraag hoe het kind zich door het pesten voelt
- stel het kind gerust en prijs hem dat hij erover durft te praten
- ga niet direct in op oorzaken, schuld en oplossingen
- laat merken dat er iets aan het probleem van het kind gedaan gaat worden.
- laat duidelijk merken hoe je zelf over pesten denk; neem stelling ! De groepsleerkracht vertelt het kind in het algemeen iets over pesten:
- dat het vaker voorkomt, ook bij andere kinderen
- dat het niet alleen op school gebeurt
- dat pesters zichzelf er beter van vinden worden
- dat er meer betrokkenen zijn dan de pester en het slachtoffer
- dat veel kinderen uit de groep niets durven te zeggen, omdat ze bang zijn
- dat de pester zelf een probleem heeft, hij kan niet gewoon met anderen omgaan; hij moet dat nog leren.
- dat de school het pesten niet goed vindt!

B. Inwinnen van informatie.

In deze stap helpt de groepsleerkracht om door middel van gerichte vragen samen een duidelijk beeld te vormen van het pesten.

De vragen die gesteld worden zijn:

- wie pest er?
- hoe wordt er gepest?
- wat gebeurt er vlak voor het pesten?
- wanneer wordt er gepest?
- hoe vaak wordt er gepest?

- wanneer is het begonnen?
- waar wordt er gepest?
- is het kind al vaker gepest?
- hoe reageert het kind op pesten?
- heeft het kind iets geprobeerd om het pesten te laten stoppen?
- wat voor resultaat had dit?

De groepsleerkracht moet aan het kind duidelijk maken dat er geen pasklare oplossingen bestaan. De groepsleerkracht laat wel merken dat er aan oplossingen gewerkt gaat worden.

C. Het maken van afspraken.

Het maken van afspraken is dan ook noodzakelijk, om te laten merken dat er aan oplossingen gewerkt gaat worden!

De belangrijkste afspraken zijn:

- dat wat het kind zelf gaat proberen
- dat wat de school gaat doen (in stappen)
- dat de stappen altijd met het kind doorgesproken worden
- en vooral dat het kind altijd bij de groepsleerkracht kan komen!

NB: de groepsleerkracht mag nooit beloven dat hij niets zal zeggen. Als hij niets kan zeggen, kan er ook niets aan het probleem gedaan worden.

2. de pester

- De begeleiding van de pester kan uit de volgende acties bestaan:
- tijdens het gesprek met hem/haar zoeken naar de reden van het ruzie maken / pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect is van zijn/haar gedrag voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke of leuke kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om onze school: we houden ons aan deze regel. We straffen als het kind pest en belonen het als het kind zich aan de regel houdt.
- De pester leren niet meteen kwaad te reageren; leren zich te beheersen; “de stop-eerst-nadenken-houding” of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen school en de ouders waarin informatie wordt uitgewisseld en overleg volgt. Proberen in te leven in het kind om de oorzaak van het pesten te achterhalen.
- Een mogelijke oplossing kan zijn naar het zoeken van een sport of club, waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Indien nodig kan hulp ingeschakeld worden (bv sociale vaardigheidstraining; gesprekken bij Jeugdgezondheidszorg, huisarts of de GGD). Mogelijke oorzaken van het pestgedrag kunnen zijn:
 - Een problematische thuissituatie
 - Voortdurend het gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
 - Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
 - Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan

- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

3. de meelopers

Ook de impact van de meelopers is erg groot. Besteed hier dus ook aan deze groep leerlingen voldoende aandacht.

Door:

- het maken van duidelijke afspraken via rollenspel, video en/of een gesprek. Belangrijk is dat je kunt laten zien wat een meeloper doet en laten zien wat hij/zij kan doen!
- de gemaakte afspraken vastleggen, controleren en evalueren
- contact opnemen met de ouders/verzorgers van deze kinderen. Ook zij worden in het dossier opgenomen.

4. de leerkracht

De rol van de leerkracht bestaat uit:

- de leerkracht geeft de gemaakte afspraken door aan alle betrokkenen.
- de leerkracht probeert de sfeer in de groep te verbeteren bv. door (buitenschoolse) activiteiten te organiseren
- houdt het dossier bij
- bereidt een bespreking voor om het team te informeren tijdens een teamvergadering
- indien wenselijk leest de leerkracht literatuur over pesten.

Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien of het inadequaaf aanpakken, is de inschakeling van de vertrouwenspersoon op school mogelijk. Deze kan de zaak onderzoeken, advies van deskundigen inwinnen en het bevoegd gezag informeren welke activiteiten uit te voeren.

5. de ouders

Zowel de ouders van het gepeste kind als de pester en de meelopers worden geïnformeerd en verzocht om het pesten te stoppen.

Voor de ouders van gepeste kinderen hebben we de volgende adviezen:

- houd de communicatie met uw kind open en blijf in gesprek met uw kind.
- als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- door positieve stimulering en zgn schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen
- stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Voor de ouders van pesters hebben we de volgende adviezen:

- neem het probleem van uw kind serieus
- raak niet in paniek; elk kind loopt kans pester te worden
- probeer achter de mogelijke oorzaak te komen

- maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- besteed extra aandacht aan uw kind
- stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing/aanpak van school staat Voor alle ouders hebben we de volgende adviezen:
- neem de ouders van het gepeste kind serieus
- stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- geef zelf het goede voorbeeld
- leer uw kind voor anderen op te komen
- leer uw kind voor zichzelf op te komen

G. de sancties

Bij pestbeleid past ook een sanctiebeleid. Het moet voor iedereen duidelijk zijn welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk zijn wie in welke situatie een sanctie kan opleggen!

GEDRAG	GEVOLGEN EN SANCTIES	DOOR WIE
Enmalig geconstateerd pestgedrag.	Gesprek over gedragsregels / Lessen uit Leefstijl.	Leerkracht
Het vermoeden van pesten wordt bevestigd.	Gesprekken met betrokken kinderen en groep. <i>Een of meerder pauzes binnenblijven voor de pester.</i>	Leerkracht, IB'er of directeur
Pesten blijft doorgaan	<ul style="list-style-type: none"> * 5 sporen-beleid (5 doelgroepen) * gesprek met gepeste * bestraffend gesprek * <i>lezen boek over pesten of pestgedrag (er is een lijst met lees- boeken rond dit onderwerp)</i> * <i>opstel schrijven over pesten</i> * <i>nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn</i> * gesprek met ouders over pesten * afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen; naleving van de afspraken wekelijks aan de orde laten komen in een kort gesprek 	Leerkracht in overleg met IB'er en/of directie
Pesten blijft toch doorgaan	Gesprek met ouders / verzorgers waarin nadrukkelijk de medewerking gevraagd wordt om het probleem op te lossen. De activiteiten worden vastgelegd in Team en Leerling. <i>(Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld (maatschappelijk werker).</i>	Leerkracht in overleg met directie en vertrouwenspersoon
Negatief gedrag blijft gehandhaafd. Geen verbetering merkbaar.	Overweging om leerling in een andere klas te plaatsen of in extreme gevallen kan overgegaan worden tot schorsing of verwijdering van school.	Directie in overleg met het bevoegd gezag, de inspectie en de leerplichtambtenaar

G. gedragsregels

HOOFDREGEL:

Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig vindt !

- Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
- Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen of krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meneer of juf.
- Niet goed is zomaar klikken. Wel goed is aan de juf of meneer vertellen als er iets gebeurt wat je gevaarlijk of niet prettig vindt.
- Vertel de meneer of juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
- Blijft de pester doorgaan dan weer aan de meneer of juf vertellen. Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten !
- Wordt je gepest praat er thuis ook over; je moet het niet geheim houden.
- Uitschelden, roddelen, spugen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
- Niet aan spullen van een ander zitten.
- Luisteren naar elkaar.
- Iemand niet op het uiterlijk beoordelen en/of veroordelen.
- Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.
- Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
- Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

Deze gedragsregels worden aan het begin van het schooljaar besproken. Hierop kunnen groepsgerelateerde klassenregels aan toegevoegd worden. Zowel de gedragsregels als de klassenregels hangen zichtbaar in de klas.

Twee keer per jaar vullen leerlingen van de groepen 5 t/m 8 de digitale versie van de sociotijger in om een beeld te krijgen van de groepsontwikkelingen en persoonlijke ontwikkeling op sociaal-emotioneel gebied. 9

H.posters

OMGAAN MET ELKAAR	1 Samen spelen, samen delen elkaar niet vervelen !
	2 Slaan of schoppen, daar moet je snel mee stoppen !
	3 Als de ander praat ben je stil. Dan hoor je wat die zeggen wil !
	4 Ik, jij, hij of zij Iedereen hoort erbij !
ROND PESTEN	1 Pesten is nooit goed. Zorg dus dat je aardig doet !
	2 Een bijnaam krijgen is niet fijn. Want een bijnaam doet vaak pijn !
	3 Met lachen is niks mis, Zolang het maar niet om een ander is !
	4 Noemt iemand jou vaak stom of suf? Zeg het dan tegen de meester of juf!
RUST EN VEILIGHEID	1 Rennen doe je op het schoolplein. Binnen moet je rustig zijn.
	2 Hoe leuk het buiten ook was. Kom rustig in de klas.
OMGAAN MET MATERIAAL	1 Alle dingen hebben een doel. Kapot maken is niet cool !
	2 Laat niets van waarde in je jas of tas. Maar neem het mee in de klas.
COMPUTERGEBRUIK	1 Wil je van de computer gebruikmaken? Hou je dan wel aan de afspraken

De school probeert pestgedrag te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten bespreekbaar worden gemaakt. Dit kan aan de hand van posters, die om de maand worden vernieuwd (zie voorbeelden).

